

Zofia Czapiga

Uniwersytet Rzeszowski (Rzeszów, Polska)

KAUZATOR ZACHWYTU W JĘZYKU ROSYJSKIM I POLSKIM

*Darem życia jest możliwość zachwytu
Darem zachwytu jest życie*

Anne Wilson Schaff

Zjawisko zachwytu wzbudza zainteresowanie badaczy różnych dyscyplin naukowych, różne są bowiem obiekty tego stanu emocjonalnego. Mówi się o zachwycie literackim, językowym, filozoficznym, o zachwycie sztuką, religią itp. (Kulturowy obraz 2015). Kojarzy się on każdemu z czymś bardzo pozytywnym, niezwykłym. W świetle źródeł leksykograficznych *zachwyty* to 1. ‘uczucie wielkiego podziwu, uznania dla kogo lub czego, dla czyich zalet połączone z uniesieniem’, 2. ‘*daw*. ekstaza, zachwycenie’ (SD). Bliskimi znaczeniami tego pojęcia jest oczarowanie, fascynacja, olśnienie czy rozanielenie (WS). Rosyjski odpowiednik słownikowy – *восторг* – definiowany jest jako ‘сильный подъем радостных чувств; восхищение’ (СРЯ Ев). Zachwyty może więc być zarówno stanem, jak i uczuciem, którego doświadcza człowiek w stosunku do określonego obiektu – kogoś lub czegoś.

A. Wierzbicka rozważania nad istotą zachwytu zaczyna od próbnej eksplikacji tego stanu:

‘Z zachwycało X = (?) w kontakcie z X Z poczuł to, co zwykle czujemy, kiedy myślimy, że dana rzecz jest taka, jak pragniemy, aby tego rodzaju rzeczy były’.

Jednak nie odzwierciedla to w pełni tego jakże ciepłego uczucia, dlatego Autorka modyfikuje pierwotną definicję:

‘Z zachwycało X = myśl: „Z jest takie, jak pragniemy, żeby wszystkie Z były” spowodowało u X uczucie podobne do tego, jakie zwykle powoduje w nas kontakt z kimś, kogo kochamy’ (Wierzbicka 1971: 52).

Z powyższego wynika, że zachwyty jest uczuciem podobnym do miłości, oczywiście jeśli odnosi się do osób, trudno bowiem mówić o miłości w odniesieniu do nie-osób. Stanu zachwytu mogą doświadczać jedynie ludzie, natomiast kuzatorem tego stanu, jego źródłem mogą być zarówno osoby, jak również konkretne przedmioty, zjawiska, zdarzenia czy procesy. G. Zołotowa kuzatorem nazywa

«компонент со значением воздействующего фактора (предмета или явления)» (Золотова 1988: 431). *Zachwyt* to stan, jakiego doznaje subiekt, gdy się mu coś bardzo podoba i oczarowuje go. Pojawia się, jak pisze J. Apresjan, «в результате восприятия и умственного созерцания объекта, положительные свойства которого, по рациональной оценке субъекта, являются выдающимися или исключительными, т.е. намного превосходят нормальные ожидания или собственные возможности субъекта» (Апресян 2004: 144). Stan ten wzbudza więc wyjątkowość obiektu, jego bezwzględna „nieprzeciętność”, niezwykłość wśród danego typu desygnatów, podlegająca bezpośredniej percepcji (wzrokowej, słuchowej, smakowej) bądź czysto mentalnej.

Predykat ze znaczeniem zachwyty wartościuje dodatkowo zdarzenie: ‘z jest lepsze niż z-y bywają’ (Nowakowska-Kempna 1986: 55). Dominującą formą wyrażania kauzatora w zdaniach z predykatem *восторгаться / восхищаться, zachwycać się* w obu językach jest narzędnik:

[1] Я **восхищаюсь мужеством** моего отца! (А. Жигулин)

[2] Bieżan odwrócił się i w całkowicie obcej kobiecie po krótkim wahaniu odgadł Elunię. **Zachwycił się** jej *metamorfozą*. (A. Fryczkowska)

Omawiane czasowniki otwierają dwa wolne miejsca: dla rzeczownika (zaimka osobowego) w mianowniku zajmującego pozycję subiektu (w języku polskim pozycja ta może być niezajęta, natomiast subiekt jest implikowany formą osobową czasownika) i dla rzeczownika (zaimka) w narzędniku zajmującego w zdaniu emotywnym pozycję obiektu – **N / Pron_n V_f N / Pron_i**.

W obu językach narzędnikowa forma kauzatora możliwa jest również przy predykacie imiennym z imiesłowem przymiotnikowym:

[3] Старший **брат восхищен** *этим письмом*, рад, что Вильям спрашивает у него советов. (Р. Райт-Ковалева)

[4] – Я лично **восхищена** *этой женщиной!*
– Я-то тоже, – бормочет он. – Но мне приходится восхищаться ею за счет собственного поражения. (Т. Набатникова)

[5] Ślub bowiem mieli wziąć w Krakowie, gdzie zespół Magdy zatrzymywał się na kilka dni. Ksawery **był zachwycony** *metamorfozą Magdy*. (Т. Dołęga Mostowicz)

[6] Być może, gdyby chodziło o kogoś innego, Julia uznałaby takie zachowanie za dziwactwo, ale *Borysem* **była zachwycona**. (M. Nurowska)

O stanie zachwyty orzekają też rosyjskie wyrażenia przyimkowe *быть в восторге / в восхищении; прийти / приходит в восторг / в восхищение*, przy czym kauzator jest wówczas wyrażony formą dopełniaczową z przyimkiem *от*:

[7] Я **был в восхищении** от моего собеседника. (Б. Хазанов)

[8] Я **был в восторге** от этих щей, от нарядного белого города, шипучей сельтерской воды и от порта. (К. Паустовский)

W języku polskim ekwiwalentne wyrażenie przyimkowe przy łączniku *być* nie jest używane w funkcji predykatywnej¹, zastępuje je zwykle forma (*jest, był*) *zachwycony*, konotująca narzędnikową postać kauzatora: *byłem zachwycony swoim rozmówcą, kapuśniakiem* itd.

Niezwykle zróżnicowane są obiekty, którymi zachwyca się subiekt. Najogólniej można wskazać dwa typy obiektów: są to osoby, ich wyjątkowe cechy zewnętrzne, cechy charakteru, osobowość, uzdolnienia oraz nie-osoby, czyli otaczająca rzeczywistość, dobra kultury, sztuki, wytwory ludzkiej działalności, przyroda itp. Zachwyt konkretną osobą jest możliwy wówczas, gdy wyróżnia się ona nadzwyczajnymi walorami, np.:

[9] – Я **восхищаюсь** тобой, Коль, – сказала она. – Нет, не тем, что такой пилот, что водил машины в самых бешеных атмосферах, что крейсер в одиночку дотянул до Земли, это все тоже прекрасно, но это ремесло, рефлексы... Я – ассистирующий психолог... знаю, что говорю, мы занимались психографированием экипажа по засечкам ежедневных осмотров и тестов, которые вы делали так пунктуально... Это же кошмар, на утлом звездолетике вы столкнулись с такими силами... (В. Рыбаков)

[10] А Варавка, играя собою, бросал гибкое тело свое из стороны в сторону судорожно, как пьяный, но всегда так, точно каждое движение его, каждый прыжок были заранее безошибочно рассчитаны. Все **восхищались** его ловкостью, неутомимостью, его умением вносить в игру восторг и оживление. (М. Горький)

[11] Anka **zachwycała się** Magdą – jej uśmiechem, pięknymi włosami i uczynnością, a przede wszystkim – ciepłem, jakie było z jej słów, gdy mówiła o Michale. (M. Pinkwart)

[12] Ślub bowiem mieli wziąć w Krakowie, gdzie zespół Magdy zatrzymywał się na kilka dni. Ksawery **był zachwycony** metamorfozą Magdy. (T. Dołęga-Mostowicz)

Wypowiedzi subiektu pozostającego w stanie wielkiego podziwu, uniesienia zwykle są nacechowane wielką ekspresywnością, bywają długie, wielozdaniowe, zdania są urywane [przykład 9]. Natomiast narrator mówi o emocjach swoich bohaterów w sposób lakoniczny i uporządkowany.

Bardzo zróżnicowane są nieosobowe obiekty zachwytu, począwszy od konkretnych przedmiotów, poprzez dzieła natury, skończywszy na pojęciach abstrakcyjnych:

¹ W języku polskim wyrażenie przyimkowe z leksemem *zachwyt* używane jest w analitycznych formach: *przyjmu, przychodzić w восхищение (от кого-чего-л.) – wpaść, wpadać w zachwyt; przyjmu, приходить в восторг (от кого-чего-л.) – wpaść, wpadać w zachwyt (uniesienie); być zachwyconym, być pełnym zachwytu (R-p)*.

[13] К тому времени был в ужасной моде и только что прогремел в высшем свете прелестный роман Дюма-Фиса *La dame aux camelias*, поэма, которой, по моему мнению, не суждено ни умереть, ни состариться. В провинции все дамы **были восхищены до восторга**, те, которые, по крайней мере, прочитали. *Прелесть рассказа, оригинальность постановки главного лица, этот заманчивый мир, разобранный до тонкости, и, наконец, все эти очаровательные подробности, рассыпанные в книге (на счет, например, обстоятельств употребления букетов белых и розовых камелий по очереди), одним словом, все эти прелестные детали, и всё это вместе, произвели почти потрясение.* (Ф. Достоевский)

[14] Вчера мне довелось быть на концерте Н. Н. Собиновой-Вириазовой, которую я уже как-то видел на одном концерте М. И. Долиной. Тогда я **восхищен был ею** в необычайной степени. Мало сказать: «**восхищен**», – я просто ослеплен был этой как бы хлынувшей со сцены *красотой русской женщины, поэзией русской песни, русской грацией, русской душою во всех ее тончайших, родных мне переживаниях. Нечто новое и чудесное, что хотелось бы видеть и слышать без конца.* При том, заметьте, и *голос не то чтобы большой у 2-жи Собиновой, и красота ее вовсе не волшебная, если взглядеться в нее, и песни, и танцы ее – самые общеизвестные, но что захватывает неотразимо меня, по крайней мере, это что-то родное, русское, свое, заветное, для чего жить хочется.* (М. Меньшиков)

[15] Na razie zatrzymałem się, mieszkając na „Nord”, w Yokohama Shimin Yacht Club. Co robię? **Zachwycam się** twardą ziemią, która ucieka spod stóp. *Ośmiogodzinną nocą nieprzerwaną wybieganiem na pokład i bitwami z ożaglowaniem. Smacznyimi niewywracającymi się posiłkami. Cudownymi znakami japońskiego pisma kanji wołającymi ze wszystkich stron. Czarem oczu japońskich dziewcząt, uśmiechem idących do szkoły dzieci, słońcem budzącym co rano przez szyby jachtu, zapachem ryb i stukotem kolejki elektrycznej unoszącej mnie do Jokohamy, do Tokio, dokąd tylko pragnę.* (A. Urbańczyk)

[16] **Zachwycamy się** pięknem strumienia. A dlaczego? *Ponieważ czujemy w nim prawo najkrótszej drogi. Tak samo życie, czyli natura, uczy nas, czym jest piękno.*

Zachwycamy się naturą, a ta polega na konieczności. Ponieważ zaś wiadomo już skądinąd, że prawa historii i społeczeństw są jak prawa natury, tak samo niewzruszone i tak samo prowadzące do celu, więc słusznie **powinniśmy się zachwycać** historią tak samo, jak **zachwycamy się** naturą. (S. Mrożek)

Jakkolwiek zachwyty z zasady jest stanem uznania, podziwu dla kogoś lub czegoś, dla czyichś zalet, to jednak zdarza się, że subiekt zachwyca się samym sobą, swoim zachowaniem czy swoimi możliwościami, osiągnięciami:

[17] Если первую в своей жизни книгу Ящик стащил из библиотеки и автором ее был физик, то я первую свою книгу купил на курсантскую получку и авторами ее были художники. Книга дорогая – тридцать рублей [...] И сегодня, когда взгляд падает на эту книгу, я **восхищаюсь собой**. *Надо же, а? Не прокутил курсантскую тридцатку! Книжку купил!* (В. Конечный)

[18] В электричке сидели, взявшись за руки, и Кулибин **восхищался собой**: *как он удачно использовал приятеля Василия Свицова, который уехал с семьей на свадьбу дочери в Рязань, и теперь, захоти Ольга перепроверить его звонок, ничего у нее не выйдет.* (Г. Щербакова)

[19] Истончившаяся от голода девочка обрела сказочный вид: не то «Душа кашля» из «Синей птицы», не то карлица-фея, но сама она **была в восторге от своей элегантности**. (Ю. Нагибин)

[20] Zdenerwowanie opuściło mnie natychmiast. **Byłem sobą zachwycony. Więc umiem już radzić sobie nawet z luksorskimi przewodnikami**. (M. Brandys)

[21] [...] doświadczałem błędnego koła na skutek okazywanego mi zachwytu, zachwyty, jaki okazywała mi Maria i Ada, domagał się ode mnie solidarności, musiałem się **zachwycać sobą, swoim stylem bycia, łatwością, z jaką zaakceptowałem zmiany w swym usposobieniu**, co rzecz jasna nie pozostawało bez wpływu na poziom zauroczenia, na aurę, jaką wokół siebie rozlaçałem. (R. Kobierski)

Lokalizacja kauzatora w wypowiedzi w stosunku do członu nazywającego stan zachwytu bywa zróżnicowana. Typowa dla badanych języków jest postpozycja:

[22] Из-за своей глупой застенчивости я никогда не мог сказать Тамаре Григорьевне во весь голос, как я, старая литературная крыса, повидавшая сотни талантов, полуталантов, знаменитостей всякого рода, **восхищаюсь красотой ее личности, ее безошибочным вкусом, ее дарованием, ее юмором, ее эрудицией и – превыше всего – ее героическим благородством, ее гениальным умением любить**. (К. Чуковский)

[23] Он **восхищался** *правильной красотой ее лица, тонкостью линий, ее глазами, полными жизни и обещающими быть полными страсти, приходил в восторг от ее стройной фигуры, где здоровье соединялось с девственностью, где жизнь и сила красноречиво говорили о сладости победы*. (Н. Гейнц)

[24] Так же ходил гулять с фокстерьером и **восхищался** *итальянским небом, людьми, климатом, музыкой и пейзажем, расстилавшимся перед его балконом*. (Н. Берберова)

[25] **Zachwycal się nią** (Iza) i zobaczył, że **zachwyca się przepiękną szkatulką, domyślając się w środku kosztowności**, a ta po otwarciu okazała się świecić pustką. (K. Grochola)

[26] W pokojach na górze **zachwycal się** *doborem kolorów, smakiem Pauli, klimatem wywołanym kilimkami Ani i Zuzi*. (M. Kalicińska)

Bezpośrednio po leksemie nazywającym stan największego zauroczenia, podziwiu pojawia się obiekt, źródło tego stanu: jest to konkretna osoba (*Тамара Григорьевна, командир, начальник, дочь, учитель, Iza, Borys, aktorka, córka, ojciec, wódz, pisarz, aktor*), jej wygląd (*стройная фигура, красивое лицо, тонкие линии; полные жизни глаза; уśmiech, piękne włosy, uroda, figura, ciało, porcelanowa buzia*), cechy charakteru, zachowanie (*красота личности, безошибочный вкус, дарование, юмор, эрудиция, героическое благородство, гениальное умение любить; скромность, ловкость, терпеливость и упорство X-a; ум и рассудительность, талант, мудрость X-a, ловкость,*

неутомимость, умение вносить в игру восторг и оживление; wrodzona bystrość umysłu X-a, jego dar opowiadania i trafność sądu; sposób bycia, galanteria, takt towarzyski; zręczność) lub konkretny przedmiot (*гигантские скалы, дороги и мосты; свинки, пингвины и мышки Диснея; wiersz, utwór literacki, film, kilimki, szkatulka, piękno gór; uroda domów, stroje, francuska moda, gwara, obyczaje, mozaiki, kolorowe dywany, bogata i wystawna zastawa*), określone okoliczności czy stan rzeczy (*культура Европы; русская душа; стройность и грандиозность мироздания, красота и сложность живых существ; красота дикой природы, подводного царства; предстоящие возможности, поворот событий; фантазия i niekonwencjonalność; pozwolenie na codzienne spacerowanie na świeżym powietrzu; gustowne urządzenie pokoju; malowanie światłem i cieniem, zamiana dyskoteki na kasyno, wysyp owoców*). Są to bądź jednostkowe obiekty, fakty czy zdarzenia, bądź cały szereg różnych aspektów, nierzadko związanych z jednym obiektem, np. z konkretną osobą (por. [22], [23]).

Możliwa jest również prepozycja obiektu zachwyty, co stanowi naruszenie neutralnego szyku wyrazów:

[27] Но определенно могу сказать: *Жженовым как исполнителем главной роли, как партнером, как товарищем по работе я восхищался*. (С. Юрский)

[28] С Лней Филатовым мы нанесли визит фантастическому художнику Давиду Боровскому. *Невероятными его решениями сцены я восхищался* неоднократно. (С. Юрский)

[29] Недавно я беседовал с фотографом Львом Поляковым. Его работами заинтересовался крупнейший в мире аукцион – «Сотби Парк Вернет». Давно пора. Я ими восхищаюсь двадцать лет. (С. Довлатов)

[30] – Tatko też *wierszem zachwycał się* pańskim, gdy nagle Orson wrócił już po wojnie, chudy, szerniał, ale zdrow i cały. (S. Mrożek)

[31] Stanisław Poniąkowski [...] Mistrz politycznej intrygi, który posłując do obcych państw, potrafił tam obalać jeden rząd po drugim. *Wódz, którego walorami intelektualnymi zachwycał się* Voltaire. (M. Brandys)

[32] W pięć minut później Ksawery mówił Magdzie:
– Wywarłaś na wszystkich bardzo dodatnie wrażenie. Ojciec jest *tobą zachwycony*, matka też. (T. Dołęga-Mostowicz)

Zmieniając prymarny szyk wyrazów, nadawca próbuje wzmocnić znaczenie swojej wypowiedzi, nadać jej osobliwy sens. Naruszenie reguł porządku linearnego pojawia się pod wpływem silnej emocji i pełni funkcję emotywno-ekspresyjnego nacechowania wypowiedzi.

Kauzator bywa też wskazywany w oddzielnej jednostce predykatywnej, podrzędnej w stosunku do zdania z predykatem emotywnym, np.:

[33] И он рассказал мне, как однажды сел писать свои мемуары, писал полночи и сам **был в восторге**, насколько все получалось замечательно. (Г. Газданов)

[34] Я рассказал о литобъединении, и Розочка была просто **в восторге**, что я поставил условием участия в коллективном сборнике непременное наличие новых членов литобъединения. (В. Слипенчук)

[35] Jestem **zachwycona**, że pozwala się tutaj spacerować codziennie, minutowe spacery na świeżym powietrzu. (S. Leder, W. Leder)

[36] Jestem z łódzkich Bałut i *gdy widzę te krzywe domy, kocie lby*, **wpadam w zachwyt**, bo to skansen. (M. Gretkowska),

a także w jednostce parentetycznej (parcelacie), oddzielonej od zdania emotywnego kropką, będącej wypowiedzeniem o charakterze uzupełniającym, jednak semantycznie i formalnie stanowiącej z nim jednolitą całość², np.:

[37] Как раз перед смерчем приходил финансовый директор, который теперь отвечает за все. Удивительная манера говорить естественно и очень просто все объяснять. Я уже который раз **восхищаюсь** его спокойной мягкостью. Тихий, скромный, небольшого роста, но притом внушительный, притягивающий к себе внимание. (А. Эфрос)

O ile w zdaniach [33]–[36] cała jednostka predykatywna nazywa sytuację wzbudzającą stan zachwytu subiektu, o tyle w przykładzie [37] w zasadniczym zdaniu emotywnym wskazany jest kauzator zachwytu – *его спокойная мягкость*, co następnie jest doprecyzowane w oddzielnym interpunkcyjnie parcelacie: *спокойная мягкость директора* oznacza, że *был он тихий, скромный, небольшого роста, внушительный, притягивающий к себе внимание*. Mówiący / piszący podkreśla w ten sposób ważność fragmentu po kropce. Taki podział wypowiedzenia nadaje całej konstrukcji nowy odcień logiczny, emocjonalny i zwiększa jej ekspresywność: człon wypowiedzenia wyodrębniony w samodzielnej jednostką jest szczególnie mocno akcentowany (w języku mówionym stanowi oddzielną jednostkę intonacyjną).

Czynny, zachowania określonych osób oraz towarzysząca im konsytuacja, kauzująca uznanie, zachwyt subiektu, przedstawiane są również w szerszym kontekście, np.:

[38] Говоря о Толстом, он как-то сказал:

– Чем я особенно в нем **восхищаюсь**, так это его презрением ко всем нам, прочим писателям, или, лучшие сказать, не презрением, а тем, что он всех нас, прочих писателей, считает совершенно за ничто. Вот он иногда хвалит Мопассана, Куприна, Семенова, меня... Отчего хвалит? Оттого, что он смотрит на нас как на детей. (И. Бунин)

² E. Komorowska badająca wyrażenia parentetyczne w języku polskim i rosyjskim lokalizuje omawiane jednostki na granicy parentezy i wyodrębnień części wypowiedzenia (2001: 33).

[39] *Dopiero w zeszłym tygodniu pan Kleks oznajmił, że przydziela mnie do kuchni i wyznacza na swego pomocnika. Byłem tym zachwycony i chodząc po Akademii dumny jak paw.* (J. Brzechwa)

[40] *Rita nigdy nie bierze ode mnie pieniędzy, obdarowuję ją więc skromnym naszyjnikiem z zielonego nefrytu. Jest zachwycona! Poznała się na piękności wzoru i mglistej barwie kamienia.* (J. Broszkiewicz)

W przykładzie [38] uzasadnienie stanu zachwytu Tołstojem zawarte jest w dość obszernej – czterozdaniowej – wypowiedzi, w przykładzie [39] kuzalorem jest wskazany w prepozycji fakt wyznaczenia chłopca na pomocnika do kuchni, a w ostatnim – jest to zarówno obdarowanie Rity naszyjnikiem (sygnalizowane w prepozycji), jak również wyjątkowy wygląd kamienia (postpozycja).

Nie zawsze, zwłaszcza w mowie dialogowej, obiekt zachwytu jest wskazywany w danej replice. Stan podziwu, uniesienia wynika wówczas z szerszego kontekstu lub konsytuacji. Por.:

[41] Теперь снизу уже стеною шел народ, как бы штурмуя площадку, на которой стояла Маргарита. Голые женские тела поднимались между фрачными мужчинами. На Маргариту наплывали их смуглые, и белые, и цвета кофейного зерна, и вовсе черные тела. В волосах рыжих, черных, каштановых, светлых, как лен, – в ливне света играли и плясали, рассыпали искры драгоценные камни. И как будто кто-то окропил штурмующую колонну мужчин капельками света, – с грудей брызгали светом бриллиантовые запонки. Теперь Маргарита ежесекундно ощущала прикосновение губ к колену, ежесекундно вытягивала вперед руку для поцелуя, лицо ее стянуло в неподвижную маску привета.

– Я в **восхищении**, – монотонно пел Коровьев, – мы в **восхищении**, королева в **восхищении**.

– Королева в **восхищении**, – гнусил за спиною Азazelло.

– Я **восхищен**, – вскрикивал кот. (М. Булгаков)

W wypowiedziach bohaterów nie ma podanego kuzalatora, jednak wynika on z przedstawionej przez autora/narratora scenerii balu.

Przytoczony materiał pokazuje nieograniczoność obiektów (czynników) kuzalujących stan zachwytu, wielkiego podziwu dla otaczającej rzeczywistości. Im bardziej wrażliwy jest człowiek na piękno, tym większy jest stopień zauroczenia danym obiektem. Przejawia się to zarówno w stylistyczno-składniowej organizacji wypowiedzi, jak również w użyciu dodatkowych intensyfikatorów stanu emocjonalnego subiekta, typu *zachwycona niebotycznie, wyraźnie, najwyraźniej, wprost, niezwykle, naprawdę, absolutnie; była taka szczęśliwa, taka zachwycona; coraz bardziej była zachwycona; coraz bardziej zachwycały się; был восхищен до восторга; в необычайной степени; свыше всякой меры; мало сказать «восхищен», – просто ослеплен был; восхищался до самозабвения; искренно / искренне и несколько преувеличенно восхищался.*

W obu badanych językach przyczyna zachwytu wskazywana jest zwykle na powierzchni wyrazami, wyrażeniami, zdaniami bądź jednostką parcentetyczną, niekiedy jednak wynika z szerszego kontekstu i konsytuacji. Różnice dotyczą głównie formalnych wykładników kauzatora, co jest uwarunkowane właściwościami walencyjnymi wyrazów.

WYJAŚNIENIE SYMBOLI I SKRÓTÓW

cop	– łącznik
i	– narzędnik
n	– mianownik
N	– rzeczownik
Pron	– zaimek
V_f	– forma osobowa czasownika

SD – *Słownik języka polskiego* (1958–1964), red. W. Doroszewski, Warszawa.

R-p – Мирович А., Дулевич И., Грек-Пабис И., Марыняк И. (1970), *Большой русско-польский словарь*, Москва–Варшава.

WS – Bańko M. (2008), *Wielki słownik wyrazów bliskoznacznych*, Warszawa.

СРЯ Ев – *Словарь русского языка в четырех томах* (1981), ред. А. П. Евгеньева, Москва.

Bibliografia

Komorowska E. (2001), *Leksykalno-semantyczne wykładniki parentezy postpozycyjnej w języku polskim i rosyjskim*, Szczecin.

Kulturowy obraz zachwytu (2015), red. J. Bujak-Lechowicz, Pruszcz Gdański–Piotrków Trybunalski.

Nowakowska-Kempna I. (1986), *Konstrukcje zdaniowe z leksykalnymi wykładnikami predykatów uczuć*, Katowice.

Wierzbicka A. (1971), *Kocha, lubi, szanuje. Medytacje semantyczne*, Warszawa.

Апресян Ю. (2004), *Новый объяснительный словарь синонимов русского языка*, Москва.

Золотова Г. А. (1988), *Синтаксический словарь. Репертуар элементарных единиц русского синтаксиса*, Москва.

Zofia Czapiga

CAUSATIVE OF ADMIRATION IN POLISH AND RUSSIAN

(Summary)

The present paper is devoted to the phenomenon of admiration as the feeling of great esteem for people and objects. The author concentrates on analysing forms of expressing causative, as well as stylistic and syntactic organisation of utterances with the lexemes designated for expressing emotional states of the speaker in Polish and Russian.

Keywords: causative, admiration, Russian, Polish.

KAUZATOR ZACHWYTU W JĘZYKU ROSYJSKIM I POLSKIM

(Streszczenie)

Artykuł poświęcony jest zachwytowi jako uczuciu wielkiego podziwu dla osób i obiektów otaczającej rzeczywistości. Omawiane są formy wyrażania kauzatora oraz stylistyczno-składniowa organizacja wypowiedzeń z leksemami nazywającymi ten stan emocjonalny w języku rosyjskim i polskim.

Słowa kluczowe: kauzator, zachwyt, język rosyjski, język polski.